

פרשת חייו ומותו של חיים גוטוביץ

בבית הקברות הישן בנחלת יצחק שבגבול תל-אביב גבעתיים, במרכז חלקת חללי "ההגנה" האצ"ל והלח"י נמצא קברו של יליד קובל חיים גוטוביץ. על גוש השיש בו חקוק סמל "ההגנה" נכתב:

חיים בן-גדליהו גוטוביץ
נולד כ"ו אלול תרס"ו
נרצח י"ז באייר תש"ד
ת.נ.צ.ב.ה

על חיים גוטוביץ חלוץ מקובל, בלש בבולשת הבריטית, שמעתי (צ.ר) לראשונה מדודתי **שרה צורף**. חיים נרצח ע"י אנשי לח"י ליד ביתם של שרה ושמעון צורף ברחוב הירקון בתל אביב. מאוחר יותר קראתי קטעי עיתונות שעסקו בפרשה כאובה זו. פרטים נוספים קיבלנו בשיחות שקיימנו לאחרונה עם חברנו אלי מנדל (62 שנה לאחר הרצח של האיש). האמת הצרופה כבר לעולם לא תיוודע.

מדינת ישראל
משרד הביטחון

מתוך: אתר ארגון "ההגנה" מתוך: "נזכור את כולם" אתר ההנצחה לחללי מערכות ישראל

חיים גוטוביץ: בן 27 בנפלו. שרת בהגנה. נפל בעת שירותו בי"ז באייר תש"ד 10/5/1944, מקום נפילה: תל אביב. מקום קבורה: גבעתיים - נחלת יצחק. הותיר: אשה, ילד, אח ואחות קורות חיים:

בן גילה וגדליהו. נולד ביום כ"ו אלול תרס"ו (16.9.1916) בעיר קובל שבפולניה. לחיים היה קול ערב ובנעוריו שימש מדי פעם כ"בעל קורא" בבית הכנסת שבו נהגה המשפחה להתפלל. חיים למד בבית הספר העברי" תרבות" שנוסד בעירו והיה חדור הכרה עברית וציונית. תחילה היה חבר בתנועת הנוער "בית"ר", אולם עזב אותה והצטרף לתנועת "החלוץ" כדי שיוכל לקבל סרטיפיקאט (רישיון עליה) לארץ-ישראל. פעמיים ברה מהבית והצטרף לקבוצת חלוצים שהכשירה עצמה לעלייה ופעמיים הוחזר הביתה על ידי הוריו.

רק בשנת 1929 התמלאה משאת נפשו והוא עלה לארץ-ישראל. עם עלותו החל לעבוד בעידור פרדסים בחדרה ובפרדס חנה, הצטרף ל"הגנה" והתקבל למשטרה. הוא שירת בירושלים ואחר כך הועבר למחלקת החקירות בתל אביב. בתפקידו כשוטר עקב אחר פעילות ארגוני "הפורשים" האצ"ל והלה"י ודיווח על כך. הוא וחבריו לעבודה זו תוארו על ידי העיתון "דבר", ביטאון ההסתדרות, כ"ממלאי תפקידים קשים ואחראיים בשירות הביטחון", והם נקראו שלא להיכנע לאיומי הלה"י.

ביום י"ז באייר תש"ד (10.5.1944), נורה ונהרג בפתח ביתו על ידי אנשי לח"י. חיים הובא למנוחת עולמים בחלקת ה"הגנה" בבית הקברות בנחלת יצחק. השאיר אשה, ילד, אח ואחות. בהספד שהתפרסם בעיתון "דבר" תואר חיים כמי ש"שירת את היישוב 12 שנה".

קטע מתוך: ה"סזון", ציד אחים/ מאת יהודה לפידות

..... מכתב מ-16.5.44, מלמד כי ההגנה לחצה על לח"י להפסיק את פעילותו (כפי שנעשה הדבר לגבי האצ"ל) וכי לדברי אליהו גולומב (מפקד ההגנה), אף היתה הבטחה של לח"י להיענות לדרישת ההגנה. המכתב עצמו שוגר לאחר שלח"י פרסם כרוז, ובו, בין השאר:

"א. זאב פלש וחיים גוטוביץ, בלשים שכירים, מלשינים, סוכני הבולשת האויבת, נידונו למיתה. פסקי-הדין הוצאו אל הפועל בירייה. ב. אנו מפרסמים בזה רשימה שחורה ראשונה של מלשינים וסוכני בולשת שכירים. ואלה שמותיהם: [להלן הופיעו תשעה שמות של יהודים המשרתים במשטרת המנדט]. בוגדים ומלשינים אלה מזהרים בזה, שאם לא יפסיקו את פעולתם מיד, יבואו על עונשם. דמם בראשם"...

הסזון (בצרפתית: "עונה") הוא הכינוי של המאבק שניהל ארגון ההגנה נגד האצ"ל בסוף שנת 1944 במטרה לאלץ את האצ"ל להדול מביצוע פעולות נגד כוחות המנדט הבריטי. הסברה המקובלת היא שמקור השם הוא בקיצור של הביטוי בצרפתית "עונת ציד".

מתוך: הארכיון לתולדות ההגנה

ספר יזכור לנופלים

ישיבות הועדה המצומצמת לעדכון ספר יזכור לנופלים למען ובדרך להקמת המדינה - החלטות בנושאים חריגים (1980): ישיבות הועדה המצומצמת לעדכון ספר יזכור לנופלים למען ובדרך להקמת המדינה - החלטות בנושאים חריגים. בכרך א' הונצחו: גולדמן, שיף, גוטוביץ, פולונסקי, גלעדי אליהו, ובכרך ב' הונצחו: בן בצלאל, גרינדופר, ליסבונה, פדרמן, פולני, בן צבי, בן אברהם אברהם

הערת העורך: בספר "ההגנה בתל-אביב" (הוצאת 1956) לא מוזכר עדיין גוטוביץ כחבר בארגון "ההגנה".

גן זיכרון לנופלים

רשימת חברי ארגון ההגנה בני תל אביב שנפלו במלחמות ישראל מיום יסוד הארגון - 7/12/1920 עד סוף מלחמת העצמאות - 7/20 1949 הרשימה הוכנה לקראת הקמת גן זיכרון בעיר במהלך שנת 2001. שמו של חיים גוטוביץ מופיע.

עדותו של ברנדט משה

על שירותו במשטרה הבריטית בחקירות בבולשת בתל אביב יפו, קשריו עם קציני משטרה בריטיים, עזרה לאנשי אצ"ל ועזרה להגנה. בתקופה בין 07/01/1936 עד 12/31/1948. תאריך מסירת העדות: 04/06/1967. הערות: א' משטרה קרגל 1 תיק 319

סימול ישן: חטיבה . סימול: 0166.00025 . **מילת מפתח מתוך העדות : גוטוביץ חיים.**

את עדותו של משה ברנדט, בלש בנפה התל אביבית של המשטרה הבריטית, השגנו בארכיון ההגנה. עדותו של משה מפותלת למדי ולא תמיד ברורה. על פי עדותו עולה שמבין המפקדים האנגליים היו כאלו שכנראה שוחדו ושפעלו לטובת העניין העברי. להלן ציטוט מתוך העדות הנוגעת לחיים גוטוביץ (בסוגריים ובאותיות קטנות הבהרות):

ברנדט: היינו 22 איש, יחידה רצינית, בראשם ישב סרג'נט דאי וגם היה קורפורל וויגהורן, שקבל אח"כ את ההעלאה ודאי (קבל) קצונה. הם הפעילו את היחידה.

שאלה: איך הוא הפעיל כוח זה?

ברנדט: חלק היינו בחקירות שעבדנו במשרדים והיו מוציאים אותנו (לפעילות חוץ) רק במקרה שצריך היה כוח אדם נוסף. והיו לו אנשים שעבדו בפלילים, כביכול, האמת היא שהם גם עבדו בעניינים פוליטיים בזמן שהיו נדרשים לכך. העיקר היה פלילים. כל היהודים. עלינו לא סמכו. רק אלו שעבדו בבולשת ממש, ביפו, אלו עסקו, עפ"ר (על פי רוב) בעניינים פוליטיים. היה יהודי אחד בשם **חיים גוטוביץ** שנהרג. הוא עבד בעניינים פוליטיים ממש. היה ברורמן שנהרג, גם הוא עבד בעניינים פוליטיים ממש.

שאלה: מה פרוש עניינים פוליטיים ממש?

ברנדט: היו מטילים עליהם תפקידים לאיתור מנהיגים של המחתרת. אני מתאר לי כך מפני שאני יודע שהיו מקרים כאלו. אינני כ"כ (כל-כך) תמים שלא אבין זאת, ידעתי על כך. ידענו זאת היטב. וידענו שלא צריך הרבה לדבר אתם. אם כי חיים גוטוביץ וגם ברורמן היו חברים וידידים טובים שלי. ולא האמנתי עליהם (שמסרו לבולשת הבריטית על המחתרות), כי שניהם היו אנשי אצ"ל, היו שייכים לבית"ר עוד בחו"ל ואני ידעתי זאת. לא האמנתי עליהם שיעסקו בכך, אבל הם עשו זאת (מסרו ידיעות לבולשת). ואם קבלו כדור, כפי הנראה הכדור ידע את הכתובת.

שאלה: היו גם טעויות.

ברנדט: היו גם טעויות. איני אומר שלא. אני לא האמנתי אישית, למשל, על חיים גוטוביץ (שמסר). אני יודע שהוא היה יושב, בזמן החופש שלו, במקום ללכת לבלוש, היה יושב ומשחק קלפים. ידעתי איפה הוא משחק קלפים וידעתי איפה למצאו תמיד. לכן לא האמנתי עליו (שמסר). אבל שוכנעתי אחר זמן מה.